

Toezicht op de samenwerking voor toegankelijke ggz en passende zorg

Introductie

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) en de Nederlandse Zorgautoriteit (NZA) houden sinds 2018 samen toezicht op de toegankelijkheid van de geestelijke gezondheidszorg. De landelijke rapportages van dit toezicht kunt u hier vinden: [Toezicht op aanpak wachttijden ggz | Geestelijke gezondheidszorg | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd](#). In 2024 hielden wij opnieuw gezamenlijk toezicht in vier regio's op de wijze waarop partijen samenwerken om nu en in de toekomst passende en toegankelijke zorg en ondersteuning te verlenen aan de mensen met complexe psychische problemen die vastlopen op meerdere levensgebieden. In dit toezicht gaat het om 4 regio's die voor dit onderwerp nog niet eerder in kaart zijn gebracht door de IGJ en de NZa en waar geen monitoring door het [Trimbos](#) plaats vindt op de inzet van zogenoemde 'versnellers'.

Werkwijze

In ons toezicht in 2024 hebben we ons met name gericht op het bereiken van een positief effect in de regio: dat betrokken partijen, zowel bestuurlijk als in de uitvoering, verantwoordelijkheid nemen om domeinoverstijgend samen te werken om de mensen met complexe psychische problemen tijdig van passende zorg te voorzien. Per regio spraken wij achtereenvolgens met een vertegenwoordiging van: cliëntenorganisaties, huisartsen, ggz-aanbieders (groot en klein), gemeenten en zorgverzekeraars. We sloten het toezicht af met een regionale bijeenkomst waarin alle partijen gezamenlijk reflecteerden op de bevindingen uit ons toezicht om daar met elkaar betekenis aan te geven en stil te staan wat dit betekent voor hun gezamenlijke toekomstplannen voor het vormgeven van de zorg en ondersteuning aan deze doelgroep. Dit proces is per regio afgerond met een beknopte regionale rapportage, die op de website van de IGJ is gepubliceerd.

Als afronding is deze overkoepelende factsheet gemaakt, waarin we een selectie beschrijven van de belangrijkste conclusies per regio en enkele overstijgende gezichtspunten in kaart brengen.

Zeeland

Bezoekperiode januari '24

- De samenwerkende organisaties hebben oog voor cliënten met complexe psychische problematiek.
- Naast de Zeeuwse zorgcoalitie zijn een aantal lokale initiatieven gericht op betere samenwerking.
- Er is echter onvoldoende afstemming tussen de Zeeuwse zorgcoalitie en werkzame lokale en regionale initiatieven, omdat de bestuurlijke werkelijkheid en deze initiatieven elkaar beperkt vinden.
- Huidige en toekomstige schaarstes vragen proactieve gemeenschappelijke keuzes.

Bekijk hier de rapportage over Zeeland:
[Toezicht op de samenwerking voor toegankelijke ggz en passende zorg in regio Zeeland | Rapport | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd](#)

Friesland

Bezoekperiode april '24

- Veel partijen bieden individueel of in samenwerking al zorg aan cliënten met complexe problematiek.
- Er is een duidelijke governancestructuur aanwezig in het Friese Integraal Zorgakkoord (FrIZA) en een sterke wens tot samenwerken bij alle partijen.
- Er leven verschillende beelden tussen de partijen over de invulling en vormgeving van de (landelijke) elementen in de plannen, zoals de positionering van het verkennend gesprek.
- De regio kan de gemaakte plannen verder operationaliseren door het toevoegen van concrete doelstellingen en beoogde effecten. Zo ook de wijze waarop men gezamenlijk structureel evalueert en verbetert.

Bekijk hier de rapportage over Friesland:
[Toezicht op de samenwerking voor toegankelijke ggz en passende zorg in regio Friesland | Rapport | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd](#)

Zuid-Holland Noord

Bezoekperiode mei/juni '24

- Lopende initiatieven krijgen een plek in het transformatieplan en er is aandacht voor structurele financiering.
- Er is veel ervaringsdeskundig aanbod beschikbaar, maar dat wordt niet voldoende gebruikt.
- Een gezamenlijke visie op passende zorg voor deze doelgroep ontbreekt, ieder werkt vanuit het eigen organisatieperspectief.
- Omliggende gemeenten, kleinere ggz-aanbieders, vrijevestigden en huisartsen zijn onvoldoende aangehaakt.

Bekijk hier de rapportage over Zuid-Holland Noord: [Toezicht op de samenwerking voor toegankelijke ggz en passende zorg in regio Zuid-Holland Noord | Rapport | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd](#)

Midden Brabant

Bezoekperiode november '24

- De organisaties in de regio dragen met passie en met eigen initiatieven bij aan de zorg voor de doelgroep.
- Tussen de organisaties is echter een beperkte samenwerking, waarbij de samenhang tussen de goede initiatieven van de individuele partijen onvoldoende is.
- Een gemeenschappelijke visie op passende zorg voor deze doelgroep ontbreekt, al is er veel overlap in de individuele visies van partijen.
- Het concept van het Verkennend Gesprek wordt omarmd, maar er worden veel knelpunten ervaren in de uitvoering.

Bekijk hier de rapportage over Midden Brabant: [Toezicht op de samenwerking voor toegankelijke ggz en passende zorg in regio Midden-Brabant | Rapport | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd](#)

Wat valt op

Als we uitzoomen vanuit het regionale niveau dan zien we dat de vier bezochte regio's dezelfde beweging maken richting toegankelijke en passende zorg voor de mensen met complexe psychische problematiek die op meerdere levensgebieden vastlopen. Als we inzoomen dan zien we ook verschillen tussen de vier regio's:

Samenwerking doet zich voor in verschillende gradaties: van een beginnende opstartfase (Zuid-Holland Noord), of een divers aanbod naast elkaar vanuit individuele partijen (Midden Brabant), tot een beweging die in gang is gezet (Zeeland) of tot een al langerdurende samenwerking die zich ontwikkeld heeft tot een provinciale domeinoverstijgende samenwerking gericht op het leveren van passende zorg (Friesland).

Partijen zien de noodzaak om samen te werken, maar er is verschil in de mate waarin sprake is van gezamenlijk eigenaarschap of gezamenlijke visie. In enkele regio's kijken partijen in de onderlinge afstemming vooral vanuit hun eigen perspectief naar wat zij zelf doen voor de doelgroep (Zuid-Holland Noord / Midden Brabant). In de andere regio's zien we dat de bestuurlijke werkelijkheid niet overeenkomt met de lokale werkelijkheid/praktijk (Zeeland) of dat de ideeën concreet uitgewerkt worden in werkplannen (Friesland).

De IGJ en de NZa zien per regio veel beweging, maar zijn nog niet tevreden over de voortgang van het samen realiseren van een passend zorgaanbod voor de mensen met complexe psychische problematiek die op meerdere levensgebieden vastlopen.

Wat gaat goed

- In alle regio's zien we terug dat er veel energie is om te werken aan de toegankelijkheid van de zorg. In de ene provincie wordt deze energie al gekanaliseerd en is de governance hierop al ingericht (Friesland). In andere regio's zien we dat de vele energie die nu in losse initiatieven zit, meer met elkaar in verband wordt gebracht om bij te dragen aan de regionale transformaties die nodig zijn om de zorg toegankelijk te maken en te houden (Zuid-Holland Noord, Zeeland, Midden-Brabant).
- Er is sprake van bestuurlijke urgentie, waarbij de meeste partijen betrokken zijn. De beweging vanuit het IZA ondersteunt de urgentie van de domeinoverstijgende samenwerking.
- Gemeentes nemen verantwoordelijkheid voor het bijdragen aan een oplossing, ondanks de financiële problemen die op hen af komen.
- Er zijn kleine en middelgrote ggz-zorgaanbieders die bij willen dragen aan de zorg voor mensen met complexe problematiek.

Wat moet beter

- Het is van belang dat partijen vanuit een gezamenlijke visie en vanuit een gezamenlijk perspectief denken en werken om aan te sluiten bij de behoeften van de mensen in deze doelgroep. Als dat niet gebeurt is het risico aanwezig dat er alleen vanuit het eigen perspectief wordt gewerkt. Het is dan mogelijk dat er enkel aanbod wordt ontwikkeld op de nieuwe/aanvullende betaaltitels zonder dat een echte transformatie tot stand komt, die domeinoverstijgend is georganiseerd op basis van een gezamenlijke visie.
- In alle regio's is een aanbod voor ondersteuning bij herstel en zelfregie vanuit ervaringsdeskundigen en cliëntenorganisaties aanwezig. De mogelijkheden zijn echter onvoldoende bekend bij alle partijen in de regio. Door dit aanbod meer bekend te maken bij hulpverleners en mensen uit de doelgroep kan er meer gebruik van worden gemaakt en kan het verweven worden met de zorg door professionals.
- De (psychiatrische) crisiszorg kent (vaak) een smalle basis qua bezetting en achtervang vanuit de regio, maar is een belangrijke spil in de samenwerking tussen de partijen in de zorg voor deze doelgroep. Het zorgen voor een brede basis onder de crisiszorg is in ieders belang.
- Er is in de regio's behoefte aan een transparante uitvoering van het inkoopbeleid van de zorgverzekeraars op de mogelijke bijdrage van middelgrote ggz-aanbieders (onder meer t.a.v. de exclusiecriteria) voor (voldoende) passende en toegankelijke zorg voor deze doelgroep.
- Hoewel de transformatie conform het tijdspad van het IZA is, ontvangen de mensen die het betreft nog onvoldoende passende zorg. Voor hen is het belangrijk dat er voldoende tempo aanwezig is in de voortgang van de transformatie.

Hoe verder met passende en toegankelijke geestelijke gezondheidszorg

- De IGJ en de NZa vertrouwen er op dat de partijen in de betreffende regio de verbeterpunten verwerken in de verdere uitwerking van hun plannen. Daarnaast spreken we de verwachting uit dat de samenwerkende partijen (zorgverzekeraars, gemeenten, ggz-aanbieders [groot en klein], huisartsen en cliëntenorganisaties) in de overige regio's van Nederland, nagaan op welke wijze de bevindingen in de bezochte regio's van nut kunnen zijn in 'hun' regio.
- De verschillen in het ondersteuningsaanbod tussen verschillende gemeenten en de praktijkvariatie tussen de huisartsen, maken het niet eenvoudig om op regionaal niveau afspraken te maken over domeinoverstijgende samenwerking in de zorg voor de doelgroep. Het is goed als partijen nagaan op welke wijze de verschillen verkleind kunnen worden.
- Partijen in de regio ervaren een scheidslijn in de financiering van de verschillende beleidsdomeinen. Zij kunnen meer gebruik maken van de mogelijkheden die er al zijn, zoals de [bekostiging domein- en sector-overstijgende samenwerking](#) (zie ook [het nieuwsbericht](#) hierover).
- Partijen in de regio maken samen concrete keuzes over de verdeling van schaarse middelen in de zorg voor/ tussen mensen met lichte en complexe psychische problematiek.
- De toegankelijkheid van de geestelijke gezondheidszorg houdt de blijvende aandacht van de IGJ en de NZa. Zij zullen vanuit de eigen positie en in onderlinge afstemming toezicht blijven houden.